

STORTINGET

Representantforslag 132 S

(2019–2020)

fra stortingsrepresentantene Siri Gåsemyr Staalesen, Kari Henriksen, Torstein Tvedt Solberg, Masud Gharahkhani, Eirik Sivertsen og Stein Erik Lauvås

Dokument 8:132 S (2019–2020)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siri Gåsemyr Staalesen, Kari Henriksen, Torstein Tvedt Solberg, Masud Gharahkhani, Eirik Sivertsen og Stein Erik Lauvås om tiltak mot sosial kontroll

Til Stortinget

Bakgrunn

IMDis rapport om minoritetsrådgivernes og integreringsrådgivernes arbeid i 2019 (Tall- og tiltaksrapportering på arbeidet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, æresrelatert vold og negativ sosial kontroll) viser at IMDis minoritetsrådgivere i 2019 har gitt råd og veiledning til 535 personer. Dette er en markant økning fra tidligere år. Litt over halvparten av sakene i 2019 omhandlet negativ sosial kontroll. Det er fremdeles flest jenter som får bistand, og sakene involverer i størst grad personer med opprinnelse fra Syria (19 prosent) og Somalia (15 prosent). Integreringsrådgiverne har i 2019 gitt råd og veiledning i totalt 257 saker som omhandler negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Litt under halvparten av sakene omhandler personer som er «etterlatt i utlandet». I 2019 har flere gutter enn tidligere år fått bistand (40 prosent av sakene), noe som kan ha en sammenheng med at flere etterlatte i 2019 var gutter.

I tillegg har en ekspertgruppe nedsatt av regjeringen nylig kommet med rapporten «Det var ikke bare ferie» <https://www.regjeringen.no/contentassets/a49d4119022f470f98ca4574ead4a9ef/rapport-fra-ekspertgruppe-om-unge-som-etterlates-i-utlandet-mot->

sin-vilje.pdf, som gir et bekymringsverdig innblikk i ti unge menneskers personlige erfaringer med å bli etterlatt i utlandet mot sin vilje, samt en grundig gjennomgang av lovverk, hjelpeapparatets håndtering og myndighetenes innsats på dette området. Generelt er konklusjonen at myndighetene må gjøre mer for sikre at de unges rettigheter ivaretas på en bedre måte, og at hele tiltakskjeden bør styrkes. Forslagsstillerne legger til grunn at regjeringen følger opp anbefalingene fra rapporten. Forslagsstillerne vil derfor ikke fremme disse anbefalingene som forslag nå, men fremmer andre forslag som omhandler tematikken rundt etterlatte barn i utlandet.

En av vår tids store frihets- og likestillingskamper foregår i krysningen mellom friheten til å leve sitt liv på forskjellige måter og det sosiale og kulturelle presset som mange står overfor når de skal velge hvordan de vil leve sine liv. Sosial kontroll og fysisk og psykisk æresvold har ikke en plass i vårt samfunn. Når individene krenkes, krenkes også samfunnet. Da skal også fellesskapet og samfunnet reagere. Det er et felles ansvar å bekjempe sosial kontroll. Alle skal ha frihet til å være seg selv, til å delta og til å bryte dersom de opplever begrensninger i sin frihet.

Til tross for alle handlingsplaner, rapporter og gode intensjoner fra regjeringens side ser det ut til at utfordringene knyttet til sosial kontroll er økende. Det er på tide med handling og tiltak som faktisk kan utgjøre en forskjell for de mange sårbare barn og unge som trenger hjelp nå.

Hjelpe- og tiltaksapparatet

Barn og unge som står i fare for å bli utsatt for negativ sosial kontroll eller bli etterlatt/ufrivillig tilbakeholdt i utlandet, må få bedre informasjon om rettighe-

tene sine. Det er ofte komplekse problemstillinger som går inn i hverandre, mens hjelpetiltakene ofte er splittet opp. Hjelpetiltakene er kjønnsbaserte og praktiseres ulikt. Skolen er en viktig aktør for å spre informasjon om temaet, blant annet gjennom minoritetsrådgiverne, lærere, miljøterapeuter, helsesøster osv. Skolene har fokus på dette i dag, men dette er ikke godt nok systematisert. Dette bør derfor bli et obligatorisk tema, der f.eks. minoritetsrådgiver tar opp dette i hver enkelt klasse. Dersom skolen ikke har en minoritetsrådgiver, bør temaet bli tatt opp av helsesøster eller kontaktlærer. Dette arbeidet bør startes tidlig, allerede på barneskolen fra og med 4. klasse og ut videregående skole, i de områdene der dette er aktuelt.

Det er ulik praksis for hvordan skolene bekjentgjør informasjon gitt av myndighetene i dag, og det er ulik praksis for hvordan de følger opp myndighetenes råd. Det bør sikres en mer enhetlig praksis, og alle barn og unge må få undervisning innen temaer som likestilling, at det er forbudt med vold mot barn, retten til medvirkning og samtykke ved utenlandsopphold og retten til fritt valg av partner og seksuell orientering. Det er viktig at alle barn har tilgang til ansvarlige voksenpersoner som kan formidle rettigheter og kunnskap og styrke elevens evne til å ta kontakt, og som kan gi trygghet til ungdommene for at de kan være uenige med foreldrene sine. Skolene som har minoritetsrådgivere, er generelt bedre rustet til å fange opp disse elevene enn de som ikke har dette.

Etterlatte barn i utlandet

Norsk ungdom opplever i dag fare for å bli etterlatt i utlandet for å bli tvangsgiftet. Utsending kan også skje hvis foreldre opplever at barna er blitt/i ferd med å bli for norske, har problemer med kriminalitet og/eller rus, eller at foreldrene er bekymret for en atferd som kan utløse tiltak/innblanding fra barnevernet. Gifte kvinner kan oppleve å bli fratatt pass i utlandet og dermed bli dumpet hos en familie og i et land de ikke kommer seg vekk fra. Dette kan storsamfunnet ikke akseptere.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen sikre tilbud om kompetanseheving som gir grunnleggende kunnskap om sosial kontroll for lærere og rådgivere fra barneskole til videregående skole, samt retningslinjer for hvordan skolene skal jobbe systematisk med denne problematikken.
2. Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2021 komme tilbake til Stortinget med en plan for opptrapping av antall minoritetsrådgivere, slik at elever på videregående skole kan søke råd hos denne tjenesten uavhengig av hvilken skole de går på. Stortinget ber regjeringen også vurdere om det bør tilsettes egne minoritetsrådgivere ved enkelte ungdomsskoler.
3. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for opptrapping av det sosialfaglige arbeidet rettet mot familier som er berørt av sosial kontroll-problematikk, herunder involvering av sivilorganisasjoner med tverr-/flerkulturell kompetanse og oppretting av lavterskeltilbud med familierådgivning.
4. Stortinget ber regjeringen sørge for at alle kommuner skal ha ett felles koordineringspunkt for de ulike hjelpetiltakene mot sosial kontroll, der alle som ønsker hjelp eller veiledning, kan henvende seg.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide bestemmelsene om avverging av kjønnslemlestelse i straffeloven § 284 til å omfatte tvangsektenskap og disiplinerende tiltak mot barn i strid med norsk lov.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendring eller i forskrifts form presisere at negativ sosial kontroll også kan utløse opplysningsplikten til barnevernet, jf. barnevernloven § 6-4, og avvergingsplikten, jf. straffeloven § 196.
7. Stortinget ber regjeringen innføre retningslinjer som sikrer at ressursteam kobles raskt inn når barn har udokumentert fravær fra skolen, for å sikre barnets rett til utdanning.
8. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om en ny ordning for forhåndsgodkjenning av skolegang på grunnskole i utlandet for å sikre barnet tilgang på tilstrekkelig undervisningskvalitet.
9. Stortinget ber regjeringen utvide oppfølgingstjenestens mandat til å kartlegge og melde fra ved mistanke om tvangsplassering i utlandet.
10. Stortinget ber regjeringen utarbeide en veileder om opplysnings- og avvergingsplikten og unntaksreglene fra taushetsplikten for å styrke samarbeid på tvers av etatene i arbeidet mot sosial kontroll og vold i nære relasjoner. I denne forbindelse må det gjennomføres en bred opplysningskampanje om opplysnings-, melde- og avvergingsplikten for å gjøre alle som arbeider med barn, og befolkningen ellers, godt kjent med dette.
11. Stortinget ber regjeringen innføre rutiner for rapportering der aktuelle etater som skoler, barnehager, barnevernet, kommuner, fylkeskommuner, Nav m.fl. går sammen om å utarbeide konkrete oversikter over barn som er etterlatt i familiens opprinnelsesland, slik at ambassadene kan under-

søke situasjonen til de norske barna som er i de landene de har ansvar for.

12. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i lovverket som sikrer at myndighetene bedre kan følge opp og hjelpe barn som er etterlatt i utlandet, uansett hvilket land barnet oppholder seg i.
13. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til utvikling av en treffsikker metodikk og koordinering mellom offentlige myndigheter i internasjonale saker som gjelder barn som blir etterlatt i utlandet, for å sikre at det jobbes tverretattlig og integrert med disse sakene.
14. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som sikrer at foreldre som systematisk og bevisst hindrer sine barn pliktig skolegang, sanksjoneres økonomisk gjennom dagbøter og trekk i barnetrygden for hele perioden de har udokumentert skolefravær for sitt barn.
15. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å utvikle et program for å ivareta barn og ungdom som har vært etterlatt i utlandet, også etter retur til Norge, slik at de får nødvendig hjelp til å komme i gang med en ny start.

15. juni 2020

Siri Gåsemyr Staalesen

Kari Henriksen

Torstein Tvedt Solberg

Masud Gharahkhani

Eirik Sivertsen

Stein Erik Lauvås

